ISSN 1392-0456 (Print)
ISSN 2029-7181 (Online)
https://doi.org/10.15823/istorija.2023.132.5

Istorija / History
2023, t. 132, Nr. 4, p. 119–131 / Vol. 132, No. 4, pp. 119–131, 2023

VYTAUTO
DIDŽIOJO
UNIVERSITETAS
M C M X X I I

Devyni Turkijos archyvuose saugomi dokumentai apie planuotą Konstantino Regelio mokslinę kelionę į Turkiją 1933 m.

Dr. Šarūnas Rinkevičius

Vilniaus universitetas, Azijos ir transkultūrinių studijų institutas, Universiteto g. 5, LT-01513 Vilnius
El. p. sarunas.rinkevicius@fsv.vu.lt

Anotacija. Darbe pateikiami devyni Turkijos Respublikos archyvuose saugomų vidinės komunikacijos tarp įvairių Turkijos institucijų dokumentų apie 1922–1940 m. dirbusio Vytauto Didžiojo universitete Kaune Konstantino Regelio planuotą mokslinę kelionę į Turkiją 1933 ir 1934 m. vertimai, atskleidžiantys įvairias planuotos kelionės detales. Šiuos dokumentus sudaro du K. Regelio parengti laiškai Turkijos Respublikos ambasadai Berlyne (prancūzų kalba), Turkijos Respublikos ambasados Berlyne, Turkijos užsienio reikalų ministerijos ir Turkijos vidaus reikalų ministerijos raštai (turkų kalba), sudarantys komunikacinę grandinę. 1932 m. K. Regelis buvo išvykęs į Turkiją į mokslinę kelionę, kitais metais planavo dar vieną išvyką į šią šalį atlikti mokslinių tyrimų. Parengiamieji kelionės darbai prasidėjo dar 1932 m. rudenį, kuomet buvo pradėti derinti aktualūs jos klausimai, tokie kaip lankomų vietų sąrašas, pagalba išvengiant ankstesnėje kelionėje patirtų nesklandumų ir kitos smulkesnės detalės. Vis tik 1933 m. ši kelionė neįvyko dėl profesoriaus ligos, todėl 1934 m. buvo dar kartą mėginta surengti mokslinę kelionę, tačiau ir 1934 m. ji neįvyko. Šiuo atveju priežastys, kodėl neįvyko kelionė, nėra nurodytos.

Esminiai žodžiai: *Konstantinas Regelis, Lietuva, Turkija, mokslinė kelionė.*

Abstract. Konstantinas Regelis was a famous botanist working in Vytautas Magnus University in Kaunas from 1922 to 1940. Following his scientific voyage to Türkiye in 1932, the next year he was planning his another scientific voyage to Türkiye which, eventually, did not take place due to professor's illness. Based on the findings in the Turkish archives, 9 documents on the planned trip were translated from Turkish and French to Lithuanian containing two letters written by Konstantinas Regelis himself as well as internal communication documents between the Turkish Embassy in Germany, the Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Türkiye and the Ministry of Interior of the Republic of Türkiye. The documents reveal various details about the planned trip.

Keywords: *Konstantinas Regelis, Lithuania, Türkiye, scientific voyage.*

Įvadas

Konstantinas Regelis (Constantin von Regel) (1890–1970 m.) buvo botanikas, Šveicarijos pilietis, gimęs Sankt Peterburge, kur 1912 m. baigė Sankt Peterburgo universitetą, 1919–1921 m. dėstė Tartu universitete, o 1922 m. buvo pakviestas dirbti Kauno Vytauto Didžiojo (iki 1930 m. – Lietuvos) universitete, kur dirbo iki 1940 m. Kaune tapo vienu žymiausių Lietuvos botanikų ir botanikos sodo direktoriumi, reguliariai rengė publikacijas įvairiomis kalbomis (taip pat ir lietuvių), domėjosi Mažosios Azijos, Balkanų pusiasalio, Viduržemio jūros regiono augalija, organizavo ekspedicijas ir rinko kolekcijas. 1932 m. buvo išvykęs į Turkiją, kur atliko mokslinį tyrimą, o 1933 m. vasarą planavo atlikti dar vieną mokslinę kelionę į Turkiją. Kaip matyti iš Turkijos archyvuose saugomos medžiagos, planuojant 1933 m. kelionę K. Regelis parengė du raštus Turkijos Respublikos ambasadai Berlyne, kuriuose derino kelionės maršrutą, taip pat prašė Turkijos institucijų pagalbos siekdamas išvengti nesklandumų, patirtų ankstesnės kelionės metu. Ambasada šiuos raštus persiuntė į Turkijos Respublikos užsienio bei vidaus reikalų ministerijas derindama įvairius su kelione susijusius klausimus, o visa ši komunikacija atsispindi devyniuose šiame darbe pateikiamuose dokumentuose, kurie apima 1933 ir 1934 m. Vertinant šiuos dokumentus pastebėtina, kad buvo suderintas kelionės maršrutas, tačiau 1933 m. vasarą K. Regeliui į kelionę išvykti nepavyko dėl sveikatos problemų. Šią kelionę mokslininkas bandė perkelti į 1934 m. vasarą, tačiau ir tąkart kelionė neįvyko, o Turkijos archyvuose saugomuose dokumentuose nėra nurodyta to priežastis.

Žemiau chronologine tvarka nuo seniausio iki naujausio pateikiami devyni su planuota K. Regelio kelione susiję ir 2019 m. išslaptinti dokumentai, kurie saugomi Turkijos Respublikos užsienio reikalų ministerijos diplomatiniame archyve (Türk Diplomatik Arşivi, DİAD). Dokumentai buvo rasti ir išanalizuoti darbo autoriaus

stažuotės Turkijoje metu[1]. Visų dokumentų vertimus (išskyrus du vertimus iš prancūzų kalbos, kurie nurodyti) iš turkų kalbos atliko šios publikacijos autorius. Pateikiant dokumentų vertimus, dokumentuose ranka daryti įrašai nurodyti kursyvu. Šie dokumentai apima:

1 dokumentas: 1932 m. gruodžio 6 d. Turkijos Respublikos ambasados Vokietijoje raštas Turkijos Respublikos užsienio reikalų ministerijai persiunčiant 1932 m. spalio 28 d. K. Regelio išsiųsto laiško Turkijos Respublikos ambasadai Vokietijoje dėl mokslinės kelionės į Turkiją kopiją. K. Regelio rašte pateikiama informacija apie jo 1932 m. vizitą į Turkiją, nurodomos problemos, su kuriomis susiduria mokslininkai Antalijos apylinkėse ir prašoma planuojant 1933 m. kelionę pagalbos susisiekiant su atitinkamomis bendruomenėmis, kad būtų užtikrinta, jog praėjusiais metais patirtos problemos nesikartos. Ambasados rašte trumpai perpasakojamas laiško turinys ir prašoma informuoti atsakingas bendruomenes, kad nekiltų problemų kelionės metu, bei prašoma informuoti ambasadą po to.

2 dokumentas: 1932 m. gruodžio 25 d. Turkijos Respublikos užsienio reikalų ministerijos raštas Turkijos Respublikos vidaus reikalų ministerijai dėl K. Regelio mokslinės kelionės Turkijoje. Rašte trumpai perpasakojamas K. Regelio laiško turinys, prašoma susisiekti su atitinkamomis institucijomis, siekiant užtikrinti kelionės sklandumą. Prie rašto pridedama K. Regelio laiško ambasadai kopija.

3 dokumentas: 1933 m. sausio 25 d. Turkijos Respublikos užsienio reikalų ministerijos raštas Turkijos Respublikos ambasadai Berlyne dėl K. Regelio mokslinės kelionės Turkijoje. Rašte nurodoma, kad atėjo atsakymas iš Turkijos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, nurodant regionus, kuriuose galima K. Regeliui atlikti mokslinius tyrimus, bei prašant patikslinti, kokiose vietose planuojama atlikti tyrimus mokslinės kelionės metu.

4 dokumentas: 1933 m. vasario 16 d. K. Regelio laiškas Turkijos Respublikos ambasadai Berlyne dėl planuojamų aplankyti vietų Turkijoje ir 1933 m. vasario 22 d. Turkijos Respublikos ambasados Berlyne raštas Turkijos Respublikos užsienio reikalų ministerijai persiunčiant šį laišką ir prašant įvertinti situaciją. K. Regelio laiške pateikiamas planuojamų aplankyti vietų sąrašas, nurodant kelionės tikslus ir būsimas tyrimų naudas, prašoma surasti pagalbininką kelionei – jauną turkų mokslininką, taip pat nurodoma, kad K. Regelis vyks į kelionę kaip Šveicarijos Konfederacijos pilietis.

5 dokumentas: 1933 m. balandžio 14 d. Turkijos Respublikos užsienio reikalų ministerijos raštas Turkijos Respublikos vidaus reikalų ministerijai dėl K. Regelio kelionės. Rašte perteikiama K. Regelio Turkijos Respublikos ambasadai Berlyne rašto santrauka, taip pat nurodant planuojamų aplankyti vietų Turkijoje sąrašą.

[1] Noriu padėkoti tuometiniams Lietuvos Respublikos ambasados Turkijos Respublikoje darbuotojams – ambasadoriui Ričardui Degučiui, Vaidai Stankevičienei ir Jonui Alešiūnui už suteiktą pagalbą organizuojant mano išvyką į Ankaroje esančią Turkijos Respublikos archyvų direkciją 2022 m. gegužės–birželio mėnesiais, kur buvo atliktas mano tyrimas.

6 dokumentas: 1933 m. birželio 20 d. Turkijos užsienio reikalų ministerijos raštas Turkijos Respublikos ambasadai Berlyne dėl planuojamos K. Regelio kelionės Turkijoje. Rašte pateikiama informacija su patvirtintu kelionės vietų sąrašu, kuriose K. Regeliui galima atlikti tyrimus.

7 dokumentas: 1934 m. balandžio 2 d. Turkijos Respublikos ambasados Berlyne raštas Turkijos Respublikos užsienio reikalų ministerijai dėl K. Regelio mokslinės kelionės Turkijoje planų perkelti ją į 1934 m. vasarą, kadangi 1933 m., kaip planuota, kelionė neįvyko dėl mokslininko sveikatos būklės. Nurodoma, kad jeigu 1934 m. sveikatos būklė leis, kelionės pradžia numatoma birželio mėnesį, taip pat prašoma informuoti atitinkamas institucijas, kad kelionė vyktų sklandžiai.

8 dokumentas: 1934 m. balandžio 11 d. Turkijos Respublikos užsienio reikalų ministerijos raštas Turkijos Respublikos vidaus reikalų ministerijai dėl K. Regelio mokslinės kelionės Turkijoje, nurodant 1934 m. planuojamos kelionės pradžios laiką ir prašant padaryti, ką reikia, kad kelionė vyktų sklandžiai.

9 dokumentas: 1934 m. lapkričio 1 d. Turkijos Respublikos užsienio reikalų ministerijos raštas Turkijos Respublikos ambasadai Berlyne teiraujantis apie K. Regelio mokslinę kelionę Turkijoje, kadangi 1934 m. birželio mėnesį K. Regelis neatvyko į Stambulą, todėl klausiama, ar mokslininkas neatsisakė šios kelionės planų.

1 dokumentas

1932 m. gruodžio 6 d. Turkijos Respublikos ambasados Vokietijoje raštas Turkijos Respublikos užsienio reikalų ministerijai persiunčiant 1932 m. spalio 28 d. Konstantino Regelio laišką Turkijos Respublikos ambasadai Vokietijoje dėl mokslinės kelionės į Turkiją

Turkijos Respublikos ambasada Berlyne

1417

Berlynas, 1932 m. gruodžio 6 d.

Apie profesoriaus K. Regelio patirtus sunkumus

Užsienio reikalų ministerijai

Pridedama Kauno universiteto profesoriaus Lietuvoje ir botanikos sodo direktoriaus p. K. Regelio laiško kopija.

Kaip matyti iš laiško, anksčiau minimas profesorius į mūsų šalį atvyko su anksčiau minimo universiteto ir Lietuvos ambasados Berlyne paprašyta rekomendacija, norėdamas atlikti tik mokslinius tyrimus, ir dėl to buvo nuvykęs į Denizlio vilajetą[2], kur,

[2] 1864 m. suformuotas stambiausias Turkijos teritorinis vienetas, egzistavęs iki XX a. 7-ojo dešimtmečio, kurį pakeitė dabar naudojamos provincijos (turk. il).

jis dėkingas teigė, viskas vyko sklandžiai, o Antalijoje susidūrė su tokiais sunkumais, kad negalėjo atlikti jokių mokslinių tyrimų.

Prašau atkreipti dėmesį į šį klausimą ir informuoti atsakingas bendruomenes, kad 1933 m. vasarą tuo pačiu tikslu į mūsų šalį norinčio atvykti anksčiau minimo profesoriaus mokslinės kelionės metu nekiltų problemų, kad jo mokslinės kelionės metu nekiltų jokių problemų, ir informuoti ambasadą, kad pranešti jam.

Ambasadoriaus Berlyne pavaduotojas

/parašas/

hı-320/2 D 3 Ş 1/ 1932-12-11
D.3.Ş.1 Reg. Nr. 2005, Data 1932-12-11, ponui Sabih 1932-12-12.

Vertimas iš prancūzų kalbos:

Vytauto Didžiojo universiteto BOTANIKOS SODAS Kaunas –

Hortus Botanicus Vytauti Magni Universitatis Kaunas – Lituania

Turkijos ambasadai Vokietijoje

1932 m. spalio 28 d.

Turėdamas ambasados 1932 m. birželio 5 d. rekomendaciją pradėjau savo mokslinę kelionę Turkijoje. Pagrindinis tikslas buvo atlikti botaninius tyrimus, ištirti Respublikos pietvakariuose esančių miškų ir kalnų augaliją ir sudaryti augalų kolekcijas universitetams Kaune, Berlyne ir Bostone, Jungtinėse Šiaurės Amerikos Valstijose.

Galėjau baigti savo programą Denizlyje, kur mane gerai priėmė vilajeto valdžia. Taip pat galėjau susipažinti su šio miesto bendruomenės nariais, su kuriais susirašinėju iki šiol. Šis bendradarbiavimas bus naudingas ne tik mokslui, bet ir pačiai Turkijai, kuriai naudinga tyrinėti šias mažai žinomas teritorijas ir tirti jos gamtos turtus.

Visai kitaip buvau sutiktas Antalijoje. Valdžios atstovams nerūpėjo ambasados rekomendacija, su manimi buvo elgiamasi įžeidžiančiai, kaip su įtartinu asmeniu, prie ko nesu pripratęs. Aš ne tik negalėjau tęsti kelionės, bet taip pat išvykti iš miesto ir aplankyti senovinių griuvėsių, kurie yra apylinkėse.

Turiu pridurti, kad nebuvau pirmasis mokslininkas, norintis apsilankyti Antalijos vilajete, ir kad neseniai vokiečių mokslininkai šiose žemėse atliko botaninius tyrimus.

Kadangi mano kelionė buvo atlikta su trijų skirtingų universitetų parama, tai kaip Antalijoje buvo elgiamasi su pasaulinio garso profesoriumi, turinčiu Turkijos ambasados rekomendaciją, greitai bus žinoma viso pasaulio mokslininkų sluoksniuose.

Kadangi ketinu tęsti tyrimus 1933 m. vasarą, būčiau labai dėkingas ambasadai, jeigu ji padėtų užtikrinti, kad man nekiltų kliūčių vilajetuose, į kuriuos vyksiu studijuoti kalnų regionų augalijos ir surinkti botaninius rinkinius. Tokios kelionės prisideda prie šalies pažinimo, jos turtų tyrimo ir jauno Turkijos mokslo bendradarbiavimo su užsieniečiais. Užsienio mokslininkai, turintys ryšių visame pasaulyje, gali

būti naudingi Turkijai, ypač kai su jais elgiamasi gerai, kaip su manimi buvo elgiamasi Denizlyje, o ne kaip Antalijoje.

Priimkite mano nuoširdžius linkėjimus.

K. Regelis / Universiteto profesorius / Botanikos sodo direktorius[3]

2 dokumentas

1932 m. gruodžio 25 d. Turkijos Respublikos užsienio reikalų ministerijos raštas Turkijos Respublikos vidaus reikalų ministerijai dėl Konstantino Regelio mokslinės kelionės Turkijoje

Raporto Nr. 26871-19 Lietuva/A.2.d.S

Užsienio reikalų ministerija D:III. Ş: I direktoratas

Bendras dok. Nr. 24915 / Specialus dok. Nr. 3092 / Dok. data 1932 m. gruodžio 25 d.

Dok. Nr., į kurį atsakoma Ambasada Berlyne 1417 1932-12-06/ Skyriaus reg. Nr. 2005

Santrauka Apie Lietuvos profesoriaus K. Regelio patirtas problemas.

Priedas: I

Vidaus reikalų ministerijai

Pridedama laiško, kurį mūsų ambasadai Berlyne atsiuntė Kauno universiteto Lietuvoje profesorius, botanikos sodo direktorius p. K. Regelis, kopija.

Kaip matyti iš laiško, anksčiau minimas asmuo į mūsų šalį atvyko su savo universiteto Lietuvos ambasados Berlyne paprašyta rekomendacija, turėdamas vienintelį tikslą – atlikti mokslinius tyrimus, ir tokiu būdu Denizlio vilajete sėkmingai surengęs kelionę, o Antalijoje susidūręs su problemomis tokiu lygiu, kad negalėjo atlikti mokslinių tyrimų ir buvo įtarinėjamas ir iš krašto išsiųstas.

Jau dabar ambasada prašo atsakingų bendruomenių, kad 1933 m. vasarą tuo pačiu tikslu į mūsų šalį vėl atvykti norinčiam anksčiau minimam profesoriui būtų paprasta atlikti tyrimus, kuriuos jis planuoja atlikti. Šiuo atžvilgiu prašau atsakingų institucijų pagalbos.

Pagarbiai.[4]

---

3 DİAD 553/42998-42063-12.

4 DİAD 553/42998-42063-10.

3 dokumentas

1933 m. sausio 25 d. Turkijos Respublikos užsienio reikalų ministerijos raštas Turkijos Respublikos ambasadai Berlyne dėl Konstantino Regelio mokslinės kelionės Turkijoje

Raporto Nr. 24915 Lietuva / A-2-d-5

Užsienio reikalų ministerija D:III. Ş:1 direktoratas

Bendras dok. Nr. 25871/ Specialus dok. Nr. 19 Dok. data 1933-01-25

Dok. Nr. į kurį atsakoma VRM 4352/11861 1932-12-31 Skyriaus reg. Nr. 2/41 Raštinė 1933-01-08 Vadovas 1933-01-08 Direktorius 1933-01-18

Santrauka Apie Lietuvos profesorių p. K. Regelį.

Ambasadai Berlyne

Atsakymas į 1932 m. vasario 6 d. raštą Nr. 1417:

Kauno universiteto Lietuvoje profesoriaus p. Regelio laiško kopija buvo išsiųsta Vidaus reikalų ministerijai. 1932 m. gruodžio 31 d. gautame atsakomajame rašte nurodyta, kad dėl augalijos tyrimų į Elmali ir Finike rajonus norinčio atvykti anksčiau minimo profesoriaus galimybės atlikti kelionę Antalijos vilajete buvo užklaustas Generalinis štabas ir pranešė, kad Elmali bei Finike rajonuose ir Viduržemio jūros paplūdimiuose užsieniečių tyrimų atlikimas mūsų šalies saugumo ir gynybos požiūriu nepriimtinas ir tai minėtam vilajetui turi būti tinkamai paaiškinta; todėl buvo pranešta, kad būtų tikslinga pasiteirauti asmens prieš kelionę į Turkiją, norinčio atvykti į mūsų šalį tuo pačiu tikslu 1933 m. vasarą, kokiose vietose jis atliks tyrimus, ir elgtis pagal gautą atsakymą, ir maloniai prašoma imtis reikiamų veiksmų.[5]

4 dokumentas

1933 m. vasario 16 d. Konstantino Regelio laiškas Turkijos Respublikos ambasadai Berlyne dėl planuojamų aplankyti vietų Turkijoje ir 1933 m. vasario 22 d. Turkijos Respublikos ambasados Berlyne raštas Turkijos Respublikos užsienio reikalų ministerijai persiunčiant šį laišką

Turkijos Respublikos ambasada Berlyne *1670/71*

Berlynas, 1933 m. vasario 22 d.

/12796/94/ Apie p. Regelio mokslinę kelionę:

---

[5] DİAD 553/42998-42063-11.

Priedas: 1 kopija,

Užsienio reikalų ministerijai

Prie šio rašto pridedama 1933 m. sausio 25 d. 2-ojo departamento generalinio direktorato 1-ojo skyriaus parengto rašto Nr. 26871-19, pagal kurį profesoriui Regeliui parengtas atsakymas, kopija.

Prašau įvertinti, ar anksčiau minimo departamento rašte nurodytą kelionę norinčiam atlikti keliautojui pavyks ją įgyvendinti.

Reikalų patikėtinis

/parašas/

- 71-

Kopija Ponui Sabih / Memorandumas Vidaus reikalų ministerijai / 1933-03-18

D3Ş1/1933-2-26

D.3.Ş.1 /Reg. Nr. 202 / Data 1933-02-26

Vertimas iš prancūzų kalbos:

BOTANIKOS SODAS / KAUNAS

1933 m. vasario 16 d.

Turkijos Respublikos ambasadai Berlyne

Patvirtindamas, kad gavau vasario 4 d. laišką Nr. 1610, skubu pranešti, kad 1933 m. vasarą ketinu vykti į naują mokslinę kelionę Turkijoje ir ketinu aplankyti šias vietas:

Izmirą, Murat kalną tarp Ušako ir Kiutahijos, Denizlį ir Denizlio vilajete esančius kalnus, Ispartą ir šio miesto apylinkėse esančius kalnus, Antaliją ir jos apylinkes ir Elmali bei Finike kalnuose esančius kalnus, kaip Akdağ kalnas, Bereket kalnas. Galiausiai Muğla vilajete esantį Sandras kalną šalia Köyceğiz.

Mano tyrimo objektas yra kalnų augalija, labiausiai kalnų ir kalninių pievų. Šis darbas, labai reikalingas mokslui, kai bus baigtas, bus naudingas ir Turkijai. Taip pat šie surinkti augalai ir sėklos yra naudingi žemės ūkiui, sodininkystei ir miškininkystei.

Manau, kad būtų labai naudinga, jeigu atliekant šiuos tyrimus man kaip kompanionas padėtų jaunas turkų mokslininkas.

Turiu pridurti, kad, būdamas Šveicarijos pilietis, į Turkiją keliauju su Šveicarijos Konfederacijos pasu.

Su nuoširdžiausiais mano linkėjimais.

K. Regelis

Universiteto profesorius

Botanikos sodo direktorius[6]

[6] DİAD 553/42998-42063-8.

5 dokumentas

1933 m. balandžio 14 d. Turkijos Respublikos užsienio reikalų ministerijos raštas Turkijos Respublikos vidaus reikalų ministerijai dėl Konstantino Regelio kelionės su planuojamų aplankyti vietų sąrašu Turkijoje

Raporto Nr. 26871-19 Lietuva/A.2.d.5

Užsienio reikalų ministerija D:III Ş: I Direktoratas

Bendras dok. Nr. 32796 Specialus dok. Nr. 921 Dok. data 1933-04-19

Dok. Nr., į kurį atsakoma Ambasada Berlyne 1670/71 1933-02-22 Skyriaus reg. Nr. 202/200 Raštinė 10-4/ Vadovas 30.3.933/

Santrauka Apie profesoriaus p. Regelio mokslinę kelionę.

Vidaus reikalų ministerijai

Atsakymas į Generalinio saugumo direktorato 1932 m. gruodžio 31 d. raštą Nr. 11861/ 4352:

Raštai Kauno universiteto Lietuvoje profesoriui, botanikos sodo direktoriui p. Regeliui buvo perduoti per mūsų ambasadą Berlyne. Remiantis 1933 m. vasario 22 d. atsakymu ir pridėtu laišku matyti, kad minėtas mokslininkas 1933 m. vasarą nori keliauti į naują mokslinę kelionę po pietvakarinę Anatolijos dalį atlikti mokslinius kalnų ir ypač miškų ir pievų augalijos tyrimus.

Profesorius teigia, kad keliauja su Šveicarijos pasu, kadangi yra Šveicarijos pilietis, prašo paskirti jauną turkų mokslininką, kuris padėtų jam šioje mokslinėje kelionėje, kuri, anot jo, bus naudinga tiek gamtos mokslams, tiek ir Turkijai.

Anksčiau minėto profesoriaus mokslo tiriamojoje kelionėje norimos aplankyti vietos yra šios:

Izmiras, tarp Kiutahijos ir Ušako esantis Murat kalnas,

Denizlis ir Denizlio vilajeto kalnai,

Isparta ir šalia šio miesto esantys kalnai,

Antalija ir aplinkinės teritorijos,

Elmali ir Finike rajonuose esantys kalnai (pavyzdžiui, Akdağ kalnas ir Bereket kalnas),

Muğla vilajete šalia Köyceğiz esantis Sandras kalnas.

Noriu paprašyti atsakingų institucijų, kad profesorius būtų informuotas, pagarbiai.[7]

---

[7] DİAD 553/42998-42063-7.

6 dokumentas

1933 m. birželio 20 d. Turkijos užsienio reikalų ministerijos raštas Turkijos Respublikos ambasadai Berlyne dėl planuojamos Konstantino Regelio kelionės Turkijoje su lankomų vietų sąrašu

Raporto Nr. 32796/921 Lietuva/ A.2.d.5

Užsienio reikalų ministerija D:III. Ş:I direktoratas

Bendras dok. Nr. 37816 Specialus dok. Nr. 116 Dok. data 1933 m. birželio 20 d.

Dok. Nr., į kurį atsakoma VRM / Generalinis saugumo direktoratas 2830/3711 1933-06-03 Skyriaus reg. Nr. 592 Raštinė 9-VI Vadovas 1933-06-15

Santrauka Apie profesoriaus Regelio būsimą kelionę.

Ambasadai Berlyne

Atsakymas į 1933 m. vasario 2 d. raštą 1670/70 Nr.:

Institucija buvo informuota apie Kauno universiteto Lietuvoje profesoriaus p. Regelio norą atlikti mokslinę kelionę pietvakarinėje Anatolijos dalyje.

Atsakomajame rašte nurodoma, kad mokymo tikslais paskirti jauną turkų mokslininką ir, apsiribojus tyrimais tarp Kiutahijos ir Ušako esančiais Murat kalnu ir Denizlyje, Denizlio vilajeto ir Ispartos miesto aplinkiniuose kalnuose, nėra problemų anksčiau minimą kelionę pradėti geležinkeliu nuo Stambulo, bet buvo nuspręsta, kad keliauti po Izmiro apylinkes, Antaliją, Elmali, Finike ir Bereket kalno apylinkes nedera, kad atitinkamiems vilajetams buvo pateikti atitinkami raštai.

Maloniai prašoma pranešti profesoriui Regeliui.[8]

[8] DİAD 553/42998-42063-5.

7 dokumentas

1934 m. balandžio 2 d. Turkijos Respublikos ambasados Berlyne raštas Turkijos Respublikos užsienio reikalų ministerijai dėl Konstantino Regelio mokslinės kelionės Turkijoje

Turkijos Respublikos ambasada Berlyne

1043-369

Lit.d.3.d.2

1934 m. balandžio 2 d.

Apie profesoriaus Regelio būsimą kelionę mūsų šalyje:

37816-116

Užsienio reikalų ministerijai

1933 m. birželio 20 d. 3-iojo departamento Pirmojo skyriaus raštu Kauno universiteto profesorius p. Regelis buvo informuotas apie sąlygas, kuriomis jis gali atvykti į mūsų šalį.

Praėjusiais metais susirgęs ir savo šalyje likęs anksčiau minimas profesorius šįkart ambasadai atsiųstame laiške informavo, kad jeigu leis sveikata, ateinančią vasarą ketindamas pradėti suplanuotą mokslinę kelionę, į Stambulą išvyks birželio 15–30 dienomis.

Maloniai prašau informuoti atsakingas institucijas, kad profesoriui K. Regeliui, Stambule pradėsiančiam, keliausiančiam į Murat kalną, Ispartos ir Denizlio vilajetus, apsilankymo metu būtų suteikta visa reikiama parama, prašau dar kartą informuoti atitinkamas institucijas, kad būtų suteikti visi reikiami patogumai.

Ambasadoriaus Berlyne pavaduotojas

/parašas/

D5./1934-04-07/

1934-04-07/ 166

Reg. Nr. 70/ 8

Data 1934-04-07

Išsiųsta 1934-04-07[9]

---

[9] DİAD 553/42998-42063-4.

8 dokumentas

1934 m. balandžio 11 d. Turkijos Respublikos užsienio reikalų ministerijos raštas Turkijos Respublikos vidaus reikalų ministerijai dėl Konstantino Regelio mokslinės kelionės Turkijoje

Raporto Nr. 37816-116 Lietuva/ A/2/d/5

Užsienio reikalų ministerija D5 direktoratas

Bendras dok. Nr. 57883 Specialus dok. Nr. 870/ Dok. Data 1934-04-11

Dok. Nr., į kurį atsakoma Ambasada Berlyne 3043/368 Skyriaus Reg. Nr. 70/8/13/274 Raštinė 1934-04-09 Sekretorius /parašas/ 1934-04-08 vadovas /parašas/ 1934-04-08 Direktorius a.c.8

Vidaus reikalų ministerijai

Atsakymas į Saugumo reikalų departamento 1933 m. birželio 6 d. raštą Nr. 2830/3711.

Mūsų šalyje mokslinę kelionę atlikti norintis Kauno universiteto profesorius p. Regelis mūsų ambasadą Berlyne informavo, kad, jeigu leis sveikata, birželio 15–30 dienomis išvyks į Stambulą, todėl prašau padaryti tai, kas reikalinga, kad kelionė vyktų sklandžiai.[10]

9 dokumentas

1934 m. lapkričio 1 d. Turkijos Respublikos užsienio reikalų ministerijos raštas Turkijos Respublikos ambasadai Berlyne teiraujantis apie Konstantino Regelio mokslinę kelionę Turkijoje

Raporto Nr. 57883/870 Lit. A.2.d.5

Užsienio reikalų ministerija D5 direktoratas

Bendras dok. Nr. 72656 Specialus dok. Nr. 220 dok. Data 1934 m. lapkričio 1 d.

Dok. Nr., į kurį atsakoma VRM 9102/13428 Skyriaus Reg. Nr. 162/306 Raštinė 1934-10-31 Sekretorius /parašas/ 1934-10-30 Vadovas /parašas/ 1934-10-31 Direktorius / parašas/ 1934-10-31

Ambasadai Berlyne,

Kadangi 1934 m. balandžio 2 d. 3843/368 Nr. raštu Kauno universiteto profesorius p. Regelis informavęs apie ketinimą mūsų šalyje atlikti mokslinę kelionę ir birželio

[10] DİAD 553/42998-42063-3.

15–30 dienomis išvykimą į Stambulą vis dar neatvyko, prašau informuoti, kur yra anksčiau minimas asmuo ir ar jis neatsisakė šios kelionės.[11]

Šaltinis

1. Türk Diplomatik Arşivi (DİAD).

Nine Documents, from the Turkish Archives on Konstantin Regel's Planned Scientific Trip to Turkey in 1933

Dr. Šarūnas Rinkevičius

Vilnius University, Institute of Asian and Transcultural Studies at Vilnius University, Universiteto St. 5, LT-01513 Vilnius, Lithuania
Email: sarunas.rinkevicius@fsv.vu.lt

Summary

The paper presents translation of nine documents of internal communication between various Turkish institutions about the the planned scientific voyage of famous botanist that worked in Vytautas Magnus Universtity in 1922–1940 to Türkiye in 1933 revealing various details of the planned trip. These documents consist of two letters written by Konstantinas Regelis himself to the Embassy of the Republic of Türkiye in Berlin (in French), letters from the Embassy of the Republic of Türkiye , the Turkish Ministry of Foreign Affairs and the Turkish Ministry of Interior (all in Turkish). Following Konstantinas Regelis' scientific voyage to Türkiye in 1932, the following year the scholar was planning another trip to Türkiye. The preparatory work for the trip started in 1932 by discussing relevant aspects, such as the voyage's route, the assistance for avoiding the difficulties encountered during the previous trip, and other minor details. However, the planned trip of 1933 did not take place due to professor's illness, resulting in another attempt to plan in 1934. Yet, this trip did not take place as well without any reasons being provided.

Gauta / Received 2024 02 08
Priimta / Accepted 2024 04 15

[11] DİAD 553/42998-42063-1.